

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazeta eise de 2 ori: Mercuria si Duminica, F6ia, candu concedu ajutoriale. — Pretulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri estere 12 fl. v. a. pe unu anu seu 2 1/3 galbini mon. sumaria.

Anulu XXXV.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6' cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de facare publicare.

Nr. 77.

Brasiovu 16/4 Octobre

1872.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.

Transilvania.

Pentru fondulu academiei romane de drepturi.

Unu oficiru romanu petrunsu de amorea catra benele si prosperarea natiunei sale, nu-si uitã nece in momentele dein urma de natiunea sa, si astfel, pucinic'a avere, ce cu mare crutiare, si-a potut' o procurã dein neconsiderabil'a sa leafa, viene a o sacrificã pre altariulu culturai natiunale. Acestu generosu oficiru fũ repausatulu Locotenente primariu Petru Pui, carele testã la fondulu Academiei romane 300 fl. v. a., lasandu totuodata de esecutoriu testamentului seu, pre D. Colonelu pens. Bar. Ursu.

Eu aramu amentire eterna, repausatului testatoriu, carele, cã vedu'a dein S. scriptura, cu unu devotamentu raru, si-a oferitu denariulu seu, spre unu scopu natiunale atãtu de importante.

Nu potemu cu ast'a ocaziune a nu ne esprime calduroasele nostre multumite, atãtu Dlui Bar. Ursu, carele cã esecutoriu testamentului, a staruitu pentru realizarea amentitului legatu, cãtu si Dlui advocatu in Clusiu, Ioanu Petranu, carele cã advocatu pleni-potentiatu, dein parte-si necerundu nece o recompensa pentru ostenelele sale, a exoperatu dela Judecatori'a competente realizarea respectivului legatu, ce in dilele aceste in suma de 295 fl. 54 cr. v., (dupa detragerea numai a speseloru timbrali si expeditionali) s'a incassatu la fondulu Academiei.

In fine ne tienemu de detoria, a amenti cu recunoscintia si aceea, cumca dein partea Dlui functionariu in Bucuresci Dionisiu Precupu, prein D. Secret I, G. Baritiu, s'a mai tramesu pentru fondulu Academiei, cã contribuii III lei.

Brasiovu 15 Oct. 1872.

Seriositatea situatiunei interne in Austro-Ungaria, cãtu privesce la lupt'a si dusmaniele partieloru parlamentarie, trage atentiunea vercarui observatoriu la precalcule despre posibilitatea unei schimbãri a starii lucrurilor de adi. Adress'a comisiunii la cuventulu de tron in camer'a Ungariei, dupa o discussiune generale de vro 10 dile, s'a primitu in siedinti'a din 12 Oct. cã base la desbaterea speciale cu 185 in contra la 101 voturi absentandu 132 deputati, majoritatea cu care se primi se eclipsã din ceea ce erã mai nainte numai la 84 voturi; ma si in desbaterea speciale se primi acestu textu cu pucine modificari, fora respectu la propunerea nationaliloru.

Asia respinsera stapanii unu adausu propusu de dep. Romanu, Parteniu Cosma la alinea a 9 pentru revisiunea legi de nationalitati si pentru regularea cauzei transilvane, si cãtu privesce legea electorale. In desiertu respinse dep. Dem. Bonciu insinuarile lui Pulszky, paiale imblatite ale maghiariloru, indesiertu le spuse, ca si romanii au interese vitali intru sustinerea vietii loru nationali si nu suferu a fi atacati in ele, ca-ce la votare din t6ta diet'a numai Romanu, Cosma, Bonciu si Miletics se redicara, semnu ca diet'a n'are gustu a considera desvoltarea natiunale a pop6reloru, ci numai ale topi in caldarea complexului.

Sub decursulu desbateriloru adresei inse s'au redicatu din partea opositiunii acuse f6rte grave si nenumarate, acuse in contra guberniului cu deosebire pentru atitudinea cea arbitraria, ce a luat facia cu corruptiunile practisate, fora infrenare, la alegerile trecute, incatu si parlamentulu de facia fũ apostrofatu, ca din acesta cauza e ilegale compusu, si nu representa dorintiele si opiniunile tierii; la acesta se mai imputã guberniului abusu de putere, calcari de lege fora pasare s. a., incatu se vede, ca tient'a opositiunii e destramarea acestui guberniu. Mai multu, diurnalulu lui Lonyay primului min., „Reforma“ maghiara detrage parlamentulu de facia totu prestigiulu, de care are necesitate unu parlamentu compusu din parinti ai patriei. „Tier'a nu p6te fi multumita cu parlamentulu. Respicamu acesta judecata in momentul inchiarii desbaterii adresei. Resultatulu de 10 dile alu desbateriloru, n'a limpeditu situatiunea; torrentele pasiuniloru nu s'a asediatu, ci totu resultatulu e, ca noulu acestu parlamentu, cu care trebue se gubernamu 3 ani, si a carui misiune ar' fi se regenereze patri'a, in momentul nascerii sale este putredu si a pornitu spre a se destrama. Neci unadata n'a mai fostu unu corpu legiutoriu ungurescu atatu de destramatu cã acest'a. Astfeliu vorbesce „Reforma“, si inca sprijinita de logic'a, fapteloru. 5 proiecte de adrese presentate dietei presente in locu de unulu siguru, intr'a carui cadru se se fi aflatu multumirea tuturoru dorintieloru, presupunu inca a posteriori una destramare pecat6sa nascuta din pecatele corruptiunii si ale falisficariloru, cu cari sau atentatu libertatea alegeriloru.

In prisac'a ac6st'a de destramare si de acusa pasira si ministrii Lonyay, Kerkápoly si Wilhelmu T6th si se scusara refrangundu, dupa cum putura, imputatiunile, cari refrangeri, anumitu cãtu privescu pe ilegalitatile comise la alegeri, merita a fi cunoscute, cã se cunoscemu, cata moralitate si cata politica fora moralitate se afla in ele.

Br. Sennyey, conservativu vechiu cu Apony s. a. inca tienũ unu discursu in camer'a deputatiloru, care impresionã de minune. Press'a opositiunii, ma si Tisza in dieta laudã program'a desfasiurata a baronului conservativu; er' Simonyi, capeten'a stan-gei de 1848, o afã de buna, d6ca nu va pretende sacrificiulu principiului democraticu, si acum se crede, ca conservativii si au initiatu calea catra gubernare. „Pesti N.“ se p6rta cu rec6la facia cu entusiasmulu pornitu pentru program'a lui Sennyey. „Presa“ numesce pe Sennyey unu s6re alu viitorului, care-si pretramise numai primele radie, pr unu meteoru, care indata dispare dinaintea ochiloru, inse Pressa dice, ca nu va turbura pe partit'a lui Deak, cu t6te, ca lui Tisza iã datu man'a Sennyey spre conlucrare comuna, cã-ce deakistii lu voru primi cã aliatu in cestiunile de dreptu de statu spre a procede pe calea progresului cu ei. Fia cum va fi, inse chiaru si diaristic'a Wienei tram-bitia cu alarma, ca pasimu intr'o n6ua era a monarchiei, catra politic'a de statu conservativa, care nu se gen6za a dã mana si cu f6deralistii si cu clericalii, der' si cu nationalitatile si cu autonomistii, pentru pretiulu pacii interne, care singura le p6te prelungi domnirea. — Destulu, ca viscolele cele furtunose din delegatiuni inca nu su altu ceva decatu calausulu reactiunii seu conservatismului.

Dep. Croati in sied. din 8 Oct. inca-si dederã

dechiararile asupra adresei, anumitu dep. Zsivkovics, incepũ a vorbi croatiesce, apoi o int6rse si pe maghiaria; se dechiara pentru adresa comisiunii fiindca ea sta pe basea inoirii cu Austria, pe care nu vrea a o conturba acum; apoi dice, ca art. de lege XXX 1868 despre impacatiunea Ungariei cu Croatia nu corespunde deplinu necesitatiloru si recerintieloru autonomiei Croatiei, si-si arata speranti'a ca revisiunea acestei legi va multiami ambe partile prin deputatiunile regnicolari acceptate de camera. Ei pare inse reu, ca adresa la pasulu despre Dalmatia neci nu pomenesce de Croatia, de care se tiene ac6sta tiera, inse va face adausu la tempulu seu in acesta cestiune la adresa.

Altu dep. croatu Iosifu Miskatovics vorbi totu croatiesce, comunicandusi vorbirea in traducere si dice, ca de si croatii tienu de opositiune, totusi nu afla cu scopu a se opune, ci voiesce a partini impacatiunea Ungariei cu Austria: d6r' cata se marturis6sca, ca impacatiunea Croatiei cu Ung. nu multumesce, pentruca cadrulu Autonomiei croate e pre angustu. dorintiele Croatiei sau esprimitu in adresa dietei croate catra. Mai sa; dela legislatiunea Ungariei depinde acuma d6r' apretiuirea acestoru dorintie si crede, ca majoritatea dietei nu va fi straina a-si intende man'a drepta Croatiloru Ambi primira adresa comisiunii.

Din partea dep. romani din Ungaria n'am cetitu cuventare privitoria la interesele nationali de a fi amintite si in adresa. Gozman inse numai ne a inglodatu aspiratiunile, cã cum romanii din Ungaria n'ar' senti cum trebue romanesc. Mai diosu ei publicamu rostulu.

Il. Sa. parintele episcopu alu Lugosiului Ioane Olteanu inca tienũ una cuventare in delegatiune in 10 Oct. privitoria la relatiunile stateloru vecine si lauda pe maghiari, ca unu Apafi a fostu, care ne a scosu limb'a din intunereculu slavicu. O vomu reproduce.

Desbaterea bugetului de resbelu in deleg. s'a finitu, cu 38.760 fetiori infanteria voru sta mai multi sub arme. Majoritatea in 32 voturi avu minoritate insemnata de 27 insi. Armata mai multa vomu av6, numai dreptatea se nu remana carnita dupa volnicia anarhistiloru in leintru si pacea in afara se prieze.

In afara in Spania cu strigatulu: „se traiesca republica federativa!“ a isbucnit insurectiune in Ferrol. Cetatiu'a si nai'a marina remase credintiosu. Deputatii republicani si alfonsisti respingu orce co-intelegere,

In Romani'a in 27 fũ manevra mare impuit6ria cu armat'a dela Sabaru. — Scupcin'a Serbiei se deschise cu discursu de tron, in care Milanu invita poporulu la lucru, cã Serbi'a se devina prospera. — In Germani'a adunarea femeiloru in Darmstadt 12 Oct. a decisu a forma una reuniune internationale pentru protegerea dreptului lor si presidiulu se dede princesei de Hessen. — La lucru cu totii striga toti ingriginduse de sene. Asta se facemu si noi, ca cum ni omu sera, asia vomu manca.

Fagarasiu in 11 Oct. 1872.

„Alegeri dietali ex offo suntu o n6ua acuzatiune constitutionale, care se va intemplã in districtulu Fagarasiului.

Dupăce consiliul municipal și adunarea generală a alegătorilor, au declarat pasivitate, ministerul a imputernicit președintele suprem cu putere extraordinară, că se execută alegerile; acesta și-a început activitatea cu funcționării municipale.

Astfel funcționarii vor face ex officio alegerile.

Pentru ce oră acesta paradă, ca-ți atunci să poți numi deputatul!

Mirarea este numai, că nu s-a aflat nici un deputat în dietă, care se cere asternerea actelor cestiunii fagarasiane, pentru că se vede negru pe alb până unde a mers ministerul.

Nu e tardiu; se va afla dora unuia, care se face acest-a.

Inca ceva, der' altu ceva.

Inteligent'a pe aici întreba adese: ce este cu academi'a română din București? ce au făcut membrii în anul acesta? de ce atata tăcere cam neînțeleasă — cu atata mai vertos, ca „Albin'a" aieptase ceva cam obscuru." —

U.

Ce scrie „Herm. Z.“ despre cauză Fagarasiană e și mai picanț: Î se scrie ad, din Fagaras, ca Capitanul s. se întorse din Pesta, unde fu chemat în cauză alegerilor și ca după imputarea primită va conștia acum comitetul și îl va invita, că se ordoneze comisiunea centrală de alegeri. Déca comitetul nu va vre aceste, atunci oficiatul va fi incredentiat cu această agendă; și déca și oficiatul ar' retracta această, atunci o se va depune, și se va denumi un altu corp de oficiali (ala Benedek, maghiari, ca această le e scopul, der' nu lu voru pupa R.) carui se voru în credența agendele alegerilor; în fine, ca corpul oficialilor s'a declarat, ca va conștia la alegere.

— Hei der' Benedek scornește alte marafeturi se insiale prostii, că se fă alesu acum pe minciuni déca i s'au beutu potorii: inse Tonárky dór, ca va trage degetu cu Benedek. Asia deputati pe poruncială; de ce nu se denumesc dintrodata, de se mai face atate parafesticuri cu alegeri, și încă poruncite.

Astfel de constitutionalismu a ajuns de risul lumii celei observatorie, după cum a devenit mince în manele desfrantaților corupți și imormentatori ai moralității și dreptății. —

Reclamu Nr. 2.

În Nrul 65 alu „Gazetei“ unu corespondente dein Basn'a s'a încercat, precum se vede, cu preamă crutiare, a reclamá unele abusuri, ce se fac în domeniul metropolitan dein Blasiu, care este averea noastră comună, averea națiunii române. Amu totu asteptat, că dora dein ore care-v'a parte se voru demintă cele descoperite în corespondență de mai sus, de și șciamu prea bene, că această nu se va poté întâmplá, de ora ce tote acelea sunt adevărate, și basate pre dovedi neresturnavere. Amu cugetatu și ace'a, că dein partea competentă se voru face pașii necesari spre a se ciontá atari abusuri comise în o avere publică a națiunii; respective cauzatoriu dauneloru se va trage la răspundere și dare de séma. Der' ce se vede! nu se întâmplá nece un'a nece alt'a, că și cându padurile acelea le ar' fi adusu cu sene respectivulu dein nu șcimă ce tíera. Dorerosu lucru, cându se pretinde în termeni atátu de categorici, vendecarea reului, și omenilor nece că le pasa, ba se vede că ridu în pumni, batendu-și jocu de opiniunea publică; er' respectivulu cu totu dreptulu ne pote tenía de prosti, lasandune se ne despolia după placu, fiendu că întieptii noștri din locu nu potu face nemicu foră de elu, ci se lásă a se portá de nasu și a se despolia prein elu.

După-ce publiculu, și cu deosebire blasianii preste totu, au aplaciatu tote cele descoperite în articolulu dein Basn'a, ba celi mai multi dicu, că Dlu corespondente a retacatu prea multe abusuri,

nu șcimă cu volia ori nu a știutu de ele? Deci venimă a descoperi și noi unele dein wirtschaftulu inspectorelui privilegiatu Gaibel.

1. S'a disu, că a tăiatu, între mai tóte, și padurea numită „metehei'a, a făcutu stângini, parte pre sém'a curței metropolitane, parte de vendutu, der' totu în parte; adevă: omulu a făcutu pre sém'a curței unu stânginu măsuratu, dein ce a fostu mai reu, er' pentru făcutu a dusu pre sém'a sa, dein ce a fostu mai bunu, altu stânginu ne măsuratu — cătu a cugetatu omulu, ca va fi destulu. Astu-feliu s'a tăiatu dein padure totu pre de dóue ori și mai multu — atâtea lemne câte au trebuit pre sém'a domeniului și de vendutu, ce până acum nu s'a practisatu nece odata. După ace'a cene, cene nu, nu se șci, a tăiatu mai încolo lemnele cele mai frumoșe oble că lumin'a, înalte că bradulu și subțiri, și astadi privimă la o padure, care nu e nece curatită, nece tăiată, ci bajocorită pre cătu se poți de reu; că se creșcă alta padure e preadésă, în cătu umbrește de nu poți crește alt'a, er' că padure curatită e pre rară. Asia s'a nemicitu cea mai frumoșă padure tenerea! Se ne spuna Dlu Gaibel unde a invetiatu silvicultur'a ast'a?

2. Economulu metropolitan dein Cergau a cerutu în iérn'a trecută lemne de pari de vinia. Dlu Gaibel l'a îndrumat în padurea delá Manarade se-si aléga — ca Dlu nu are datina a se duce în persoană la padure, numai cându și candu, — și se-si talia. Acela s'a și dusu și a alesu unu cornu de padure acomodatu de pari, dispunendu se se talia de acolo atáti'a pari. Orecene a aflatu inse ca câte a dispune se se talia de aliurea, în un'a grópa, unde erau mai numai lemne gróșe. Omenii au tăiatu aici și au făcutu pari dein ce au aflatu subțire, și candu a esitu economulu metrop. Posi'a la padure, se véda parii, observéza, ca nu au tăiatu dein loculu acel'a, de unde a dispusu elu. Întréba cene le-a dispusu se talia aici? Dlu Gaibel, fú răspunsulu. Da lemnele cele gróșe, a caroru trupine se vedu, unde-su? Omenii și padurarii nu știu spune, destulu ca lemne groșe nu-su. Se se fi pedepsitu padurarii ori omenii acel'i'a, nu șcimă, ba dein contra se dice, că totu acel'i'a-su padurarii și astadi. Despre padurea acest'a mai însemnamu, că mai totă e tăiată de sub Dlu Gaibel.

3. Padurea numită „Carbunariu“ înca e mare parte tăiată, ace'a padure, care în temporele vechi șengura susținea metropoli'a, calugarii și morile cu lemne. În apropierea acestei paduri jace comun'a Spatacu, în care mai fă-care locuitoriu are curtea plină cu lemne de lucru. Aici e tergu întregu de lemne, că în munte, de unde? spunu că totu dein carbunariu.

4. Langa Blasiu se fă padurea cea mai frumoșă numită „Nisc'a,“ care de sute de ani nu a fostu atinsă de șecare, ștegiari și ulmi că lumin'a, cari dein urma sunt lemnele cele mai pretioșe. Acest'a padure înca s'a începutu de catra Dlu Gaibel și se pradara ulmii celi frumoși, și pretioși, foră crutiare.

5. Berculu, e tăiatu totu, vedi Nro 65 alu Gazetei.

6. Bercutiulu, e tăiatu totu.

7. Reginulu, e în parte tăiatu.

8. Bodea, în parte tăiată.

9. Chisardeulu, tăiatu totu.

10. Bordulu, tăiatu.

11. Niregiulu, în parte tăiatu.

Aceștea au fostu padurile metropolitane, cari inse trebuie se susținea și morile fondului de instrucțiune. Avemă se mai adaugemă, că déca Dlu Gaibel va mai fi Domnu preste aceste paduri numai 1—2 ani, apoi nu mai avemă necesitate de inspectoriu de paduri, — asia vorbesce poporulu dein Blasiu și giuru.

12. Pote ve-ți cugetá, ca atari abusuri numai în padurile metropolitane se facu? Nece de catu. Are fondulu de instrucțiune unu dominiu în Bucerdea granosă, care are și paduri. Dlu Gaibel a vendutu și dein aceste în asia mesură, cumu nu concedu legile silviculturiei. Apoi nu șcimă ce legături

are cu unu locuitoriu dein Bucerdea, care a vendutu dein padurea fondului o multime de lemne, în cătu vedi în Bucerde Jaredi de lemne cumparate dela respectivulu, care talia și preste véra, în contr'a tuturor legilor de silvicultură, lemne mari de edificiu — pre cumu se dice pre sém'a domeniului — der' foră de controlă, ca Dlu Gaibel e ocupatu cu econ-mi'a metropoliei, er' cuit'a o face fondului de instrucțiune și celor alalte fonduri. Nu șcimă cumu lu-mai folosescu și la economia, chiaru și după reclamulu dein Basn'a. Au dóra e adevăru ce ne spune unu amicu, că s'ar' fi esprimatu Dlu Gaibel: „am tempu se me ocupu și cu economi'a, că cele mai multe paduri le-am regulatu, pucine mi-mai restau.“ Cumu întielegi Dle Gaibel regularea acest'a? Atát'a șcimă și noi, că cele mai multe le ai tăiatu, altu ce v'a nu ai făcutu. Nu cumv'a această o întielegi sub regulare? La punctulu acest'a asteptamă răspunsu!

Se mai vorbescu și alte abusuri ce se facu în padurea acest'a. Spunú, că nece la facerea delnitiilor de vendutu nu a fostu de făcia Dlu Gaibel, ci au lucratu padurarii cumu au știutu eli.

13. Totu acestu Dnu (pardonu, Mari'asa, că asia pretinde a se numi?) Gaibel s'a mai făcutu renumitu și cu venderea unor caramidi, prein Mendl (vedi Nro. 65 a Gazetei) care a vendutu mi'a a 40 fl. v. a. societății celei fierate, er' Metropolitanulu a trebuitu se se îndestulésca și cu 20 fl. de mia.

Noi am recomandá Eselentiei șale Dlu Metropolitanu, se înceteze a ascultá șenguru numai ametieliloru șirete ale unu Gaibel, și se denumésca o comisiune, care ar' avé se cerceteze padurile, mesurandule, se véda, impartítu-a Dlu Gaibel, după legile silviculturiei, padurile în anumite parti și tăiatu-a numai atát'a cătu i concedu acelea, pre fă-care anu? și se făca unu feliu de investigațiune asupra pradiloru ne mai audite. Comisiunea această s'ar' dorí inse se fă compusa dein omenii, cari se precepu la paduri, și pre lângă ace'a se fă și mai teneri și ușiori; de ora-ce ne aducemă aminte, ca în anii trecuti înca s'au fostu esmisu doi Dni, deintra cari unulu a și moritu dein cauză a betranetieloru, er' celu alaltu, pre lângă ace'a, că e albú că oi'a patimesce fórte tare de petióre. Și acesti'a înca au avutu se cerce numai, ca nu suntu mancate padurile de vite, er' ace'a, că în cătu suntu pradați prein șecare? nu s'a ténutu de eli. Ce satira! nesipu în ochi! —

În fine mai amintimă, că copiliu dlu Gaibel — pote maturi deja, dicu: „apám, a kisci púšpök.“ Noi nu avemă lipsă de kisci púšpök, nóue ne trebuie omu, care pentru salariulu celu frumoșu se lucre șev'a, că 4 profesori abia au salariu cătu trage șenguru unu Gaibel. La revedere! de cumu-v'a nu se voru îndreptá lucrurile.

Mai multi.

Din giurulu Deesulăi 1 Oct. 1872.

După una traganare mai bine de trei ani, éta ca se apropia tempulu, în care și dieces'a veduvita a Gherlei-și va dobendi pre Episcopulu seu în persoană vicariulu Marmatiei D. Pavelu, pre carele dintre și preste totu barbatii bine meritați pentru națiune și șeserica, uniculu l'au aflatu demnu la această pusatiune, abuna séma pentru acea asiá tardiu și îndelungatu au acceptatu guvernulu cu această denumire, că unulu séu altulu se se califice în direcțiunea și príncipiile lui.

Nu mi întieptunea a analísă și specificá meritele unu'a séu altui'a, neci acea ca ce merite are D. Pavelu pentru națiune și șeserica nu știu, un'a inse știu pozitivu, ca densulu are multu a multiami fitorii sa denumire acelui pasiu necorect ba plane peccatosu: ca au vendutu preparandi'a confesională din Sigetulu Marmatiei ștatului, care apoi în întielesu magiarisatoriu înfloresce astadi spre rusinea și daun'a romaniloru maramuresieni, ca-ți înca atunci au capatatu cum se vorbesce de comunu prin Melnár Aladár promisiunea: ca va fi episcopu alu Gherlei, are mai departe multu a multiami cameleonulu vece-comite alu Maramuresiului, carele fórte l'au recomandat la locurile competente, și vietiei șale

pre viale si familiare, care au petrecutuo între ungurii Maramuresiani fraternisandu cu densii; — éta déra ca tóta lupt'a clerului pentru a dobandi dreptulu de alegere si a salv'a principiulu fú zadarnica! neci c'amu acceptatu alta dela acestu guvern maghiarisatoriu, dorimu inse la un'a a -lu face atentu pre fiitoriulu episcopu, cá se bage bine de séma si se abdica de rol'a acea dubia, care au dusu-o in Marmati'a in cauzele nationale, ca-ce altucum pre aici nu-i voru trece paralele, ca-ci intr'o demanétia se va descepta, ca va remané pastoriulu sengeru fora turma, altucum aceasta denumire, care sciu, ca preste pucine dile positivu va urma, causéza consternatiune generale pentru noi Transilvanenii, **ca-ci ne vedemu sub constitutionalismulu maghiaru despotiati si desbracati de dreptulu alegerii, fora care e satira si batjocura si numele de constitutiune.**

La tempulu seu si despre altele ve vomu incunoscintiá. *)

Una solidaritate.

Cuventarea lui Joane Gozmanu deputatu alesu din Comitatu Biharei Cerculu Alesdului tienuta in 4. Octomvre 1872, in camer'a deputatiloru.

On. Camera! Sciu ca adress'a la cuventulu de tron u n'are urmari de drepturi, ca-ci acést'a este numai unu resunetu alu cuventulu de tron; sciu, ca ori-care membru alu onorabilei camere posiede o dibacitate, pracsá si sciintia cu multu mai multa in apretierea adresei, decatu eu. Cu tóte aceste nimerui'a é' causei publice si patriei mele nici decatu, daca si eu, cá romanu, iau parte la desbateru adresei, carea recere censurare din tóte partile, ca astfelu atátu Domnitoriulu, cátu si popórele patriei se-si póta formá cunoscintiá esacta despre starea cea adeverata a situatiunei si despre tienut'a camerei deputatiloru.

Cuventulu de tron, ce a sunatu de pe buzele Augustului Rege, in tóta privinti'a este liberalu, ca-ci provóca camer'a deputatiloru la deslegarea favoritóre a pretensiuniloru tiei; de aicea mass'a adresseloru.

In timpii trecuti cuventulu de tron a contienutu propositiunile regesci, astadi se estinde si asupra afaceriloru esterne, in semnu, cá Regele nu vorbesce cátra Ungari'a, cá cátra o tíera egalu indreptatita cu Austri'a, si carea in concertulu europeanu ocupa unu locu insemnatu sub numele seu propriu.

Graudiósa propasire!

Eu petrecu cu viaa atentiune, mai multu cá spectatoru, luptele Ungariei dela diet'a din 1835 incóce tieruta la Posoniu.

Amu vediutu cu ochii mei mass'a gravamine-loru in contr'a Art. de lege din anulu 1790/1 precum si lupt'a barbatiloru nostri emininti pentru vindecarea acelor'a (gravamine), amu vediutu press'a si fruptele mintei in lantiuri, libertatea de vorbire pedepsita, amu vediutu sistemulu de administratoru si poterea progressiva a despotismulu, dar' mai multu m'a intristatu, candu amu trebuitu sè vedu rezultatele cele triste ale anului 1848/9, provisoriele cele multe si caderea totala a constitutiunei patriei nóstre.

Provedinti'a inse, in urmarea rabdàriloru natiunei, altcum a dispusu.

Barbatii nostri de statu juristi si liberali au facutu se incete nefericirea creandu-se Articolulu de lege XII. din anulu 1867, insonatu si in cuventulu de tron, prin care Maestatea Sa a binevoitu spre mangaerea si odihn'a ambeloru pàrti ale monarchiei a intarí cu juramentulu seu regescu legea fundamentala, carea reguléza mai precisu afacerile nóstre comune, decátu chiaru sanctiunea pragmatica, decatu legea din anulu 1790/1 si 1848.

Domniloru! acestu contractu este positiunea mea cea tare, prin carea, se fiu magiaru, slovénu, serbu, jidanu, romanu ori némtiu, nu me temu, cá-

*) Aseptamu o viatia mai viua si cu consciéntia de sene si de demnitate solidaritati. Red.

mi voiu perde mai drepturile mele personale si cetatienesci nici nationalitatea, nici independinti'a si libertatea patriei nóstre, (Aprobare din drépt'a), prin carea ni se asigura o legislatiune neconturbata, si dispusetiune interna, si spre manipulatiunea cause-loru nóstre publice nu este mai multu chiamatu dicasteriulu immoratoriu, ci ministeriulu responsabilu pre care tíer'a cu sete l'a doritu.

N'amu doritu alt'a in viéti'a mea, decatu ca se amu parte de viéti'a constitutională si asiá sè-mi petrecu dilele. Constitutiune mai frumósa decatu cea parlamentara cu ministeriulu respundiabilu nu esiste in lume (Ilaritate). Eu pre ministeriulu de astadi, nu numai ca institutiune patriotica ci si pentru membrii sei escellinti, pre cari i recomanda trecutul, 'lu laudu, 'lu salutu si-lu partinescu. (Mare ilaritate in stang'a.)

Amu trebuitu se Vi le spunu aceste Domniloru! (Se audimu). Catra acei'a cari neinteruptu ataca Art. XII. din 1867 si prin ce ei facu scandale, vreu se vorbescu catev'a cuvinte. (Se audimu.) Se dice ca poterea carea a creatu atare lege, póte se si dirime legea. N'avemu causa d'a trage acést'a la indoéla, ca-ci este vederatu, cumca poterea ce a creatu ceva, póte se si nimicésca creatiunea sa. Dar' Art. XII. nu este o lege simpla, nici nu este numai o simpla cestiune de statu, ci este unu contractu între natiune facutu spre mangaerea celorlalte parti si spre fericirea tiei.

Eu domniloru tienu, ca acelu contractu nu se póte nimicí, si ca nici nu se póte stramutá pana candu Maestatea Sa si celelalte parti ale monarchiei nu ni dau garantia, ca in loculu acestui contractu ni dau o pusetiune mai favoritóre (ilaritate). Atuncea dicu, ca se póte stramutá, dar' altcum nu chiaru daca iniciativ'a s'aru si face de dincolo.

Se dice, ca pusetiunea opositiunei de statu este justificata prin aceea, ca pretinde o banca deosebita si armata deosebita.

Incatu pentru prim'a cestiune, eu asiá vedu din cuventulu de tron, ca banc'a deosebita o voesce MSA, guvernulu, majoritatea si o voimu toti. Acést'a deci nu justifica pusetiunea opositiunei.

Dar' nici armat'a deosebita nu justifica din contra nimicésce acést'a pusetiune, ca-ci a infintiá o armat'a deosebita, aru aduce celu mai mare pericolu asupra patriei nóstre (mare ilaritate in steng'a) Abstragundu dela impregiurarea, ca Ungari'a inca sub Mari'a Teresi'a a abdisu de o armata deosebita (ilaritate) abstragundu, ca recruti d'in Ungari'a, daca au si formatu deosebite regimente, totdeun'a au fostu inrolati in armat'a comuna (ilaritate), abstragundu, ca MSA, ca supremu comandante alu armatei, 'si practica dejá dreptulu, de a dispune cu o armata comuna (ilaritate), asiá credu, ca nu e de lipsa infintiarea unei armate deosebite, ma nu e cu scopu, si nici ca este posibilu (ilaritate viua).

Nu e de lipsa armat'a deosebita, pentruca acést'a nu o pretinde nici cealalta parte a monarchiei, si daca este adeveratu, ca poterea unita, pe campulu resbelulu póte eluptá unu rezultatu mai frumosu si o victoria mai mare, decatu daca ambele armate la olalta sunt supuse unei discipline. Eu dara nu vedu lips'a despartirei, mai vertosu daca iau in considerare, cá victoria stralucita eluptata la olalta (strigari din steng'a multiamimu de acést'a victoria stralucita!) in jumetate 'si arunca radiele sale pe Ungari'a (multiamimu! din steng'a). Nu o afu nici cu scopu, ca-ci natiunalitati Ungariei, dupa esemplulu magiariloru, ca ele nu voru intrá in armat'a Ungariei ci in a Austriei, ca-ci noi n'avemu oficiri cualificati, si oficirii austriaci sunt cu multu mai blandi fatia de recruti (mare ilaritate). Si acést'a asia este, prin urmare recruti si au mai mare aplecare catra armat'a austriaca, decatu catra cea ungara.

Nu este posibilu impartirea in dóua, ca-ci daca Ungari'a pretinde armata deosebita; atuncea celelalte tieri ale Maestati Sale totu acést'a o voru pretinde, si atuncea Austri'a aru iusiste totu la acele

pretensiuni, ce le-a formatu totdeun'a, si ce noi le-amu auditu adese-ori. Din acést'a s'aru nasce o confusiune din tóte pàrtile, s'aru nimici art. XII 1867 aru cadé majoritatea, si monarchi'a cá potere mare, ceea ce credu ca nici stang'a nu doresce.

Eu dara respingu ide'a de armata deosebita, si dupa aceste revinu la proiectulu de adresa. (Se audimu!)

Eu dintre cele multe proiecte de adresa aceea mi-o alegu. carea prin contienutulu ei este cea mai loiala, si cea mai corespundietóre demnitati parlamentului. Din acést'a totu insulu póte sci, ca eu partinescu proiectulu de adresa substernutu prin comisiune (ilaritate mare), ca-ci acést'a nu cuprinde in sine nici o vatemare. Candu constatesu acést'a 'mi tienu de datorintia a enumerá motivele, pentru ce nu primescu eu celelalte proiecte de adresa.

Adress'a lui Tisza Kálmán si a preastimatiloru sei colegi pentru aceea nu o potu primi ca-ci acést'a presupune falsificarea vointiei natiunei, presupune, cá majoritatea natiunei este in contradicere cu majoritatea parlamentului presupune, ca creditulu publicu nu este investitu in scopuri publice (ilaritate). Domniloru, aceste sunt acuse de acele, despre cari eu n'amu nici o cunoscintiá (ilaritate viua) si nu potu aduce la cunoscintiá lucruri de acele, ce nu le sciu. (Ilaritate generala.)

Facia de proiectulu lui Simonyi amu aceea esceptiune, ca cuprinde in sine espressiuni vatematóre in contra majoritati parlamentului. Adausulu propusu de condeputatulu Madarász ne-aru duce pe aceea cale, pe carea noi dimpreuna cu deputatulu Madarász si Irányi amu amblatu dejá in anulu 1849., adeca: amu fugitu dela Pest'a pana la Debretinu (ilaritate generala duratóre), de acolo pana la Aradu, de aicea respectivii au scapatu prin Orsióv'a si pre noi ne-au lasatu aciea (ilaritate generala). Nu pofiti domniloru, ca eu si condeputatii mei se ne mai batemu picioarele pe calea acést'a (ilaritate).

Incatu pentru proiectulu d-lui Schwarz, 'mi pare reu, ca in acést'a multu m'amu iusielatu. Amu cugetatu, ca elu vrea se fericésca Ungari'a, dar' candu vedu, ca ataca acelu terenu, pe care ei stau aicea in camera, ca repesce dreptulu alegatoriloru mei, si acést'a 'lu depune in manile unei nu sciu ce „inteligintie (ilaritate duratóre): atuncea eu n'amu nici o incredere in reformele lui (ilaritate) si nici ca le-asu substerne, dar' candu le va desfasiurá aicea in camera, voiu raspunde si eu la acele.

Eu proiectezu o reforma buna, (Se audimu!) carea trebue se o partinesca totu deputatulu pentru binele poporului, si acést'a e: stergerea monopolulu de tutunu (ilaritate, aprobare din steng'a: si prefacerea lui in dare direpta, ca-ci poporulu are lipsa de acést'a.

Proiectulu lui Miletics si alu colegulu seu plane nu-lu potu primi. D-lu Csemegi i-a respunsu fórte bine lui Dr. Miletics, si nu voescu acum a me ocupá de cestiunea natiunalitatiloru, dér' atat'a trebue se insemnu, ca este curiosu, candu unu deputatu din Ungari'a in locu de trebile interne ale nóstre, se ocupa de 18. rase slavene, cari se afla peste hotarele Ungariei (ilaritate si aprobare). Se plange mai departe, cá romanii din Transilvani'a **na'u** intratu in dieta. Eu despre acést'a n'amu nici o cunoscintiá, din contra, eu vedu ca aicea sunt si deputati romani. De altumintrelea déca ei n'au venitu, suntemu noi destui aicea. (Ilaritate indelungata si generala.) A facutu D-lu Miletics amintire despre o cauza, ce eu, cá deputatu romanu, nu o potu lasá fara nici o observare. (Se audimu!) Dsa dice, si inca destulu de neghiobu (ilaritate), ca dualismulu este spre stricatiunea natiunalitatiloru. Me rogu de iertare, dér'eu acést'a nu o pricepu. Acea este numai efluinti'a vointiei rele. Si eu sum romanu, unulu din natiunalitati, care partinescu din anima caus'a natiunalitati mele, amu lucratu si voiu lucra pentru ea cu consciéntia (vivata indelungata), dér' nu pricepu, cum dualismulu asigurá predomnirea unei natiuni asupra celelalte,

ca-ci natiunalitatea, romana are dreptu a participa in tote cauzele publice incepandu dela comuna si comitatu pana susu la camer'a deputatoru si se consulta cu magiarii in pace (?) (aprobare viua), si asia nimenea nu póte dice cu minte sanetósa (ilaritate), ca dualismulu aru fi spre stricarea natiunalitatiloru.

Eu dau lauda provedintiei, (?) ca ne-a ajutat a deslegá caus'a natiunalitatiloru intru atat'a catu o mare parte a dureriloru nóstre sunt vindecate. Pucieniu mai este indereptu, reparatur'a ce eu o voiu subscrerne camerei la timpul seu. Acést'a inse nu póte servi de motivu, ca se resturnamu tíer'a, (aprobare), se-i conturbamu pacea ci avemu a face atenta tíer'a, se fie cu privire si la noi sermanii, cari amu remasu indereptu, (aprobare si vivate), ca-ci drepturile si libertatile avemu a le eserceá in asemenea mesura. (Vivate si aprobári indelungate in drépt'a. Eu nu-su natiunalitate bigota, si eu afara de natiunalitatea mea mai amu inca o alta natiunalitate, adeca: tote popórele si tote popórele si toti subditii acestei tíeri pre cari eu ii tíendu de a fi supusi unei legi si unei constitutiuni. Acést'a este natiunea intréga, pre carea D-dieu se o tíena. (Placerea viua si aprobare frenetica din drépt'a si steng'a.) („Patria“)

Pre candu speramu cu mare probabilitate, cum ca la stalulu de Canonicu metropolitanu devenitu vacante prin repausarea fericitulu Gr. Mihali, va fi denumitu protop. Sibiului, I. V. Rusu, carele, cá unulu dintre celi mai activi barbati pre terenulu besericescu si scolastecu, cum audiramu din isvoredenne de crediamentu, fú si propusu din partea Excelentiei Sale parentelului Metropolitanu primo loco: pre atunci eccad deodata aflaramu din diuare, ca acestu individuum demnu, cu ocasiunea denumirii fú trecutu cu vederea, din partea locuriloru decidietorie. Nu scimiu din ce motive, s'a trecutu cu vederea, destulu ca acést'a scire neasceptata, ne a surprinsu in modu pre neplacutu, si ni ar' paré fórtu reu, candu si din promovarile la beneficiile si demnitatile besericesci, s'ar' face cestiune politica. Altu cum cutediamu a afirmá, ca portarea numitulu individuum si din astu punctu de vedere, fú totu deun'a corecta si loiala.

Deci, din respectulu si consideratiunea, ce nustrim in piepturile nóstre facia cu meritele barbatiloru nostri pre tote terenurile, ne vedemu indemnati, de si nu fara de temere de a vatamá modesti'a respectivului, a insirá aici, unele momente mai considerabile, din campulu de activitate ala cestiunatulu individuum.

Cestionatulu individuum a meritatu dupa convingerea nóstra a fi promovatu cu ast'a ocasiune la demnitatea amentita, ca-ci

a) elu are servitiu de 24 ani cá profesore la gimnasiulu completu din Blasiu (14 ani), si la gimnasiulu reg. de Statu din Sibiiu (10 ani), in care calitate, cu cea mai deplena resemnatiune, a corespunsu misiunii sale.

b) ca elu si-a castigatu merite si pre terenulu literariu prin elaborarea si edarea de opuri istorice.

c) ca elu de 10 ani functionéza in un'a din cele mai reu provideute parochii, si cu tote aceste, prin zelulu, staruenti'a si sacrificiale considerabile ale aceluia, s'a edificatu un'a noua casa parochiale din cele mai solide si mai frumóse, s'a castigatu dotatiune pentru scól'a din locu, si s'a facutu alte mai multe imbunatatiri pre terenulu besericescu. Potemu afirmá cu cunoscentia liniscitita, ca noulu edificiu parochiale in Sibiiu nu se potea face, déca respectivulu individuum, nu-si sacrific'á tota subsistintii'a sa procurata cu mare crutiare in decursulu unui servitiu de 18 ani, si mai alesu prin edarea de opuri istorice (Compendiu de istori'a Transilvaniei etc.)

d) ca de 10 ani functioneaza cá secret. II. la Asoc. trans. si in astu tempu in remunerarea zelulu si a activitatii sale, s'a bucuratu de multumirea adunariloru gen. respective.

e) pentrucu totu de 10 ani in cualitatea sa de protopopu, a datu mai multe dovede de activitate pre terenulu besericescu, ceea ce dovedesce si din mai multe laudatorie obtienute dela Ven. cons. metropolitanu.

Prin zelulu, svatulu si energiós'a intrepunere a numitulu protop. s'a redicatu in restempulu numitu in protopopiatulu Sibiului, 4 beserici, 6 case parochiale si 4 edificia scolastece; s'a adusu dupa potentia in ordine afacerile bes. tractuali, intrebuintianduse tote mediulócele posibile pentru promovarea culturai religioase-morale a poporulu etc.

Facia déra cu aceste fapte recunoscute, nu mai poteamu avé indoieia, ca acele nu voru fi considerate din partea locuriloru decidietorie.

Sperantiele nóstre cu atatu se pareau mai fundate, cu catu ca la stalulu canonicale din cestiune, degia ocupatu, au dreptu de a fi promovati si preutii meritati veduvi si casatoriti, pre candu la cele bobiane, pan' acum numai preutii celibi potu avé prospecte de promovare. **Si!?** **M. M.**

Cea mai impuitória noutate in Franci'a e, ca din Elsatia is Lotaringi'a ce le anexá Prusi'a la Germani'a, trecu locuitorii cu diecile si sutele de mii de sub neamtu la francesi; numai din Metiu trecura 18,000 si pela Nancy trecura 88,000, ma si recrutii cu sutele trecu la armele francese; atatu de nesuferibili le suntu germanii. In poterea tractatulu din 10 Maiu si 11 Dec. 1871 intre Franci'a si Germani'a la 1 Oct. a. c. fú terminulu, de a se dechiara locuitorii pentru natiunalitatea francesa ori germana si ómenii -si parasescu vetrele, numai se nu fia sub neamtu, siliti a se germanisá, dupa cum li se puse alternativ'a cea neomenéscá. —

Varietati.

1764 a. p. 1872. **Concursu.** Dein incredintiarea comisiunii municipale a districtulu Cetatei de piétra, la statiunea de padurariu cu 800 fl. si la cea de veterinariu cu 300 fl. in casu cu 360 fl. cari sau sistemisatu din partea comisiunii municipale, si aprobatu prin innaltulu ministériu de interne sub nr. 19236, prin acésta deschidu concursu sub urmatórele conditiuni:

1. Dela concurrentii la aceste statiuni se pottesce, diploma, doi ani de praxa, si pre langa limb'a maghiara, vorbirea perfecta a limbei romane.

2. Cei carii voru fi alesi, suntu datorii a locu in opidulu Siomeut'a-mare, cá in centrulu districtulu.

Doritorii de a ocupá aceste statiuni prin acésta se provoca, cá rogarile bine instruite adresate catra subscrisulu vice capitanu, pana in 15 Nov. a. c. se si le trimita, incunoscentianduse totu deodata, cumca aceste statiuni se voru amplé prin alegere in congregatiunea cea mai de aproape tíenenda dupa espirarea concursulu.

Siomeut'a-mare in 6 Oct. 1872.

Paulu Drágosiu
vice-capitanu.

Indreptare: In nr. 75 alu „Gazetai Tr.“ pre a dou'a facia, column'a a dou'a, a patra alinea din diosu in susu la inceputu inainte de „momentele“ vine a se pune predicatulu „Nu cunoscemu momente legislativu politice séu ratiunea“ etc.

Nr. 6767/civ. et 1872.

Publicare de licitatiune.

Pre temeulu decisiunii tribunalulu regescu din Lugosiu dto 21 Septembrie 1872 Art. 6767, se face prin acést'a cunoscutu tuturoru cumca in 2 Noemvrie a. c. si in urmatórele dile se voru vinde la licitatiune publica pre langa bani gat'a totudeuna la 9 óre inainte de amédu lucrurile miscatórie ce se tíendu de lasamentulu repausatulu Iova Popovits, fostu locuitoriu si comerciantu in Lugosiu precum mobile, haine, vinuri, etc.

In specie se face cunoscutu, cumca tota atunci se va vinde prin aversiune séu cu radicat'a si intregulu (per Bausch und Bogen) si negociatori'a séu bolta de speciaria, respective marf'a mestecata, ce se afla in bolta.

Pretulu eschiamarei va fi pretulu inventariulu, care in privintia dughianulu (la noi dughianei) face sum'a de 17835 fl.

In privintia acestei sume se cere depunerea radiulu de 10%, conditiunile mai de aprópe pentru casuri, candu se ar' vinde dughianulu cu radicata si intregulu se potu vedé la domnulu advocatu Dr. Ioanu Majoru, cá curatoru alu acestui clase-mentu.

Totu de odata se face cunoscutu, cumca de nu se va poté vinde dughianulu cu intregulu, marfurile se voru vinde cu bucata totu la acésta licitatiune si cumca licitatiunra se va tíené in cas'a repausatulu Nr. 10, ce e situata langa edificiu comitatulu.

Din siedintia tribunalulu regesca din Lugosiu ce s'a tíenutu in 21 Septemvrie 1872.

Alexandru Makay,
Presiedinte.
Inándy György,
Rectoriu.

Publicatiune. Din partea senatulu scolastico confesionale alu gr. cat. Margaului, se aduce la publica cunoscentia cumca: in 10 Nov. a. c. se va tíenea in Margau la cancelari'a comunale „minuendo licitatiune“ in caus'a nouei scoli edificande unde se voru licita urmatórele:

1. Lucrul maiestrulu de lemn, cu materialu precum: grindu, corne, scanduri, letiuri, sindili, si cunielle necesarie etc. statorite in fl. 1282.40 cr.
2. Lucrul mesariulu statoriu in fl. 238.—
3. Lucrul zidariulu in care se cuprinde prondulu, caramid'a, nasi-pulu, si ferulu de legatulu zidulu in . . . fl. 768.—
4. Lucrul faorulu (lacatusulu) in fl. 96.20 cr.
5. Lucrul glasiariulu in . . . fl. 42.40 cr.

Planulu scólei, precum si conditiunile edificarei, se potu vedé pana atunci ori in care di in locu la cancelari'a comunale.

Doritorii de licitatiune au a depune unu vadium de 10% inainte de inceperea licitatiunei — care vadium pre licitantele va avé a cresce pana la 20% — ce va remané cá cautiune.

Margau 5 Octobru 1872.

Alexandru Fodoru
parochu si presiede senat. scol.
confesionale gr. cat. alu Margaului.

Nr. 3697—1872.

1-3

Publicatiune.

La incredintiarea Domnulu Comite supremu alu comitatulu Turdii, conchiamamu prin acést'a pre toti membrii comitetulu comitatensu, cari locuescu afara de comitatu la conferintia, carea se va tíené la 28 Oct. a. c. in Turd'a, cu scopu de a resolvi mai multe afaceri, ce privescu organizarea comuneloru, si alte cauze interne.

Turd'a in 7 Octobru 1872.

Vice comitele comitatulu Turdii,

Miksa

vice comite.

In contra orice tuse invecchita, regusiala, infla- mare, dureri de peptu, dureri de gotu si tuse magarésca, prin partile sale constitutive, care nu le mai cuprinde altu syrupu, midilocolu celu mai siguru e

Syrupu albu de peptu de plante

de

Dr. med. Hoffmann.

Pentru Brasiovu tíene depositu in sticle à 2 fl. si 50 cr. d. I. B. Popoviciu, la „Canele albu“. 1—

Cursurile

la bursa in 15 Oct. 1872 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 22	cr. v. a.
Napoleoni	—	—	8 „ 69	„ „
Augsburg	—	—	107 „ 25	„ „
Londonu	—	—	108 „ 50	„ „
Imprumutulu nationalu	—	—	65 „ 30	„ „
Obligatiile metalice vechi de 5%	—	—	70 „ 40	„ „
Obligatiunile rurale ungare	—	—	79 „ 25	„ „
„ „ temesiane	—	—	78 „ 50	„ „
„ „ transilvane	—	—	77 „ 75	„ „
„ „ croato-slav.	—	—	— „ —	„ „
Actionile bancai	—	—	930 „ —	„ „
„ creditulu	—	—	332 „ 30	„ „

Redactoru respunditoriu

IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tipariulu lui

IOANE GÖTT si fiu HENRICU.